

Handhaven als uitdaging: illegale handel in bedreigde soorten

In de serie "Risico's bij overtreding van milieuregels" zien we deze keer Jaap Reijngoud aan 't werk. Hij schrijft voor Dier & Milieu, maar geeft ook regelmatig cursussen voor handhavers en leden van de rechterlijke macht over het herkennen van onregelmatigheden bij CITES-transacties. Hij wil de impact van die overtredingen voelbaar maken, zodat vervolging een hogere prioriteit krijgt.

CITES staat voor Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna. Doel van de internationale afspraken is de handel zo te regelen, dat die geen bedreiging vormt voor de overlevingskansen van soorten in het wild. De bescherming op grond van CITES, de bijbehorende EU-verordeningen en nationale regelgeving omvat niet alleen levende exemplaren, maar ook dode specimina, met inbegrip van afgeleide producten zoals houten meubels, opgezette dieren, medicijnen, cosmetica, wierook en souvenirs. De vraag naar levende planten en dieren en hun producten neemt nog steeds toe en ondanks afspraken en samenwerking bloeit de illegale handel. De EU neemt bijvoorbeeld meer dan een derde van de legale importen wereldwijd voor haar rekening, maar voor de illegale handel zijn de nieuwe grenzen in het oosten zo lek als een mandje!

Kennis is de sleutel om deze illegale handel te bestrijden, daar is Reijngoud van overtuigd – kennis in de hele keten van preventie, toezicht en vervolging.

Van handhaver naar adviseur

Jaap Reijngoud heeft van 1992 tot 2007 bij de AID gewerkt als controle- en opsporingsambtenaar op het gebied van natuurbescherming. Daar heeft hij ervaring opgedaan met inheemse en uitheemse soortenbescherming. In januari 2010 heeft hij zijn eigen bedrijf REIJNGOUD CoNCEPT opgericht (voluit: Conservation of Nature Consultancy, Expertise, Policy advice and Training). Ook is hij consultant en Enforcement Support Officer bij TRAFFIC Europe (EU TWIX). Hij ondersteunt en adviseert overheden, bedrijven, particulieren, natuur- en milieuorganisaties, politieke partijen en handhavers zoals politie, douane en inspectiediensten binnen en buiten Nederland. Het is geen '8 tot 5 baantje', maar dat maakt het voor Jaap juist leuk!

Cursus Flora en fauna/CITES

Zeven parketsecretarissen, officieren van justitie en rechters met specialisatie milieuwetgeving volgen dit jaar een cursus van twee dagen in het Studiecentrum Rechtspleging in Utrecht. Annemiek Tubbing (ook actief voor PDM) verzorgt de dag over de Flora- en faunawet. De ochtend van de tweede dag geeft Erna Philippi-Gho een Basiscursus CITES.

Als Jaap het overneemt, hebben de cursisten al geoefend met het lezen van de bijlagen van het CITES-verdrag, de Europese Basisverordening (verordening (EG) nr. 338/97, zoals gewijzigd bij verordening (EU) nr. 750/2013) en de Nederlandse aanvullingen (Ffw). De verschillende vereiste documenten zijn besproken, inclusief de kleine lettertjes of 'annotaties'. Ze weten al dat de bijlagen, de lijsten met soorten dus, regelmatig worden gewijzigd. Soms worden er soorten toegevoegd, zoals in september jongstleden vijf soorten haaien en alle Mantaroggen, en soms komen soorten afkomstig uit bepaalde landen of populaties op de zogenoemde Schorsingsverordening, wat betekent dat de handel volledig verboden is (op dit moment Uitvoeringsverordening (EU) nr. 888/2014).

De verspreide en gelaagde regelgeving maakt handhaving en vervolging er niet eenvoudiger op – het is makkelijker om de regels voor handel in bedreigde dier- en plantensoorten te overtreden dan om ze te handhaven!

Tegenover grote winsten staan onvoorstelbare risico's. Soorten verdwijnen en daar hebben ze zelf misschien geen last van, maar voor andere soorten en ecosystemen kan het funest zijn – dus uiteindelijk ook voor de mens.

De cursisten zullen meestal te maken krijgen met documenten. Jaap wil ze de stap 'van papier naar praktijk' laten zetten. Zijn doel is dat ze zich inleven, beseffen wat het betekent dat bedreigde dieren en planten illegaal verhandeld worden. Dat is de enige manier om mensen enthousiast te maken voor handhaving.

Bij veel van de foto's die Jaap laat zien, draait je maag om. En ik zie cursisten huiveren als hij producten rond laat gaan waarin bijvoorbeeld vet van de zwarte beer verwerkt is, of krokodil – dat lijkt mij een goed begin.

Complexe materie

De problemen komen deels voort uit de inhoud van

De vraag naar levende planten en dieren en hun producten neemt nog steeds toe.

Het is makkelijker om de regels voor handel in bedreigde dier- en plantensoorten te overtreden dan om ze te handhaven!